

Un SYMPOSION al Poeziei și Eticii

Raftul cu volumele primite de la poetul Ion Brad s-a îmbogățit cu încă unul: **Cocoarele în ultimul lor zbor, poeme într-un vers**, Ed. Tracus Arte, 2015. Noul volum poate fi socotit un corolar al operei celui venit din satul lui Timotei Cipariu. Cele peste 1200 de *poeme într-un vers*, sunt flori de suflet și cugetare.

Poetul transilvănean a fost din totdeauna un **vates**, care și-a transmis mesajul subtil-metaforic, uneori și retoric-didactic. *Personanța* mesajului său - iubirea de țară și neam, credința și lupta pentru idealuri - înfloresc într-o bogată eflorescență.

George Coșbuc, Octavian Goga, Lucian Blaga - triada de aur a poeziei transilvane - și-au lăsat pecetea peste toți poeții din această străveche vatră românească. Amprenta lor e prezentă ca testament în lirica poetului din Cenade.

În recentul volum își dau întâlnire toate temele existențiale prezente în opera poetului de pe Târnave: copilăria, devenirea, originea, străbunii, mama, familia, satul natal, tradiția, istoria trecută și prezentă, și stările de suflet și de spirit aferente (contemplația, melancolia, stoicismul, speranța, angajarea). Dar supratema este **marele zbor**: "În candelă, a treia vârstă își pâlpâie singurătatea..."; "grea osândă, Doamne, cuvintele din urmă!" Poetul se află la "ora întrebărilor" când ni se înfățișează cu "trupul gol ca un copil" - frumoasă metaforă a sincerității și curățeniei în gând și suflet. Curgerea timpului este marcată metaforic: "Suferă de gălbinare pomii din grădina mea"; timpul e "recele contabil" și "hoț bătrân și lacom"; "neagra luntre a lui Caron"; "Un negru trandafir mi-arată ghimpii". La ultima vamă a drumului "de la vultur la fluturele cu «cap de mort»" poetul aude "cocoarele plecând, nu când se-ntorc, ca altădată..." Sentimentul care însoțește curgerea timpului nu este spaima, ci melancolia, o tristețe suportată stoic, întrebându-se "De ce n-duce porumbelul ramura verde de măslin?" Poetul se simte "bătrân salcâlm în floare" privind înainte cu îmbărbătare: "Creșteți, uriașe flori, nu visați la dezfrunzire!" Se poate extrage un set de lexeme din câmpul semantic al timpului, contextul dându-le sens metaforic: *înserare, trecere, toamnă, umbre, amurg, lanț ruginit, apus, închide*. Poetul se autodefinește prin raportare la timp: "Vremea asta încruntată pare chiar obrazul meu..."; "M-a întrebat un pom bătrân, de-i sunt frate ori mi-e fiu..."; "Îmi port în nume fala și sicriul...".

Multe din poemele într-un vers sunt instantanee vizuale și auditive, de gând și peisaj, a locurilor natale (Pănade, Blajul, Târnava): "Pâlcuri de arini și sălcii, apa doarme-n umbra lor..."; "Stejarul, bolta grea de catedrală... Bradul, numai turnul ei..."; "Văduva în doliu după nori s-ascunde luna..."; "O simfonie de lalele și hortensii parcă aud..."; "Cu albe candelabre aprinse se-mpodobesc castanii...".

Fiu al "*Micii Rome*" și blagian în fibra lui adâncă, poetul Ion Brad nu și-a uitat obârșia (satul, pământul românesc, istoria, părinții, tradițiile și credințele), trăiește stenic conștiința și sentimentul continuității și permanenței. Toate formează conținutul testamentului primit și față de care are datoria de a-l transmite mai departe. Pentru poet acest «testament» e "ulcior cu apă vie". Srâmoșii în "palma lor

însângerață” i-au “scris cărarea”, “tresar în sânge încă vii srămoșii”, iar noaptea stă “pe sub pământ de vorbă cu pătrinții”; “Stejarul lancelui din Blaj” și “Catedrala” i-au fost frați “în furtună”; în grădina părintească “pipăie toți pomii”, de la srăbunicul “patriarh desculț”, care l-a învățat “să moară de hărnicie”, până la el care poartă “în nume fala și sicriul”. Înaintașii sunt un număr incomensurabil, “De-ar învia [...] n-ar încăpea în tot Ardealul”. Pănade, satul natal, e “sat de cărturari” în care “Timotei Cipariu printre cărți era un voievod într-o cetate...”. În chipul de icoană al mamei se oglindește acel număr incomensurabil: “Lacrimile-n ochii mamei – parcă plânge icoana...”. Lacrima este istoria neamului, iar mama evocată de mai multe ori nu este doar mama trupească.

Obârșiei și istoriei aparține limba – certificat identitar, așa că nu întâmplător câteva din cele mai de seamă poeme într-un vers – cugetări, sunt despre: “Ființa noastră cea mai adâncă: dulce limbă românească...”. Ei, poetul i se închină ca unui idol: “Ca unui idol mă închin limbii supte de la mama...”. Limba noastră românească trebuie iubită și păstrată, cere urmașul Școlii Ardelene, deoarece “Cu chirilice-n luptă s-a clădit latinitatea noastră...”. “Chiar cu turcii și cu tătarii, Dobrogea e a lui Ovidiu...”. Nu e greu să treci dincolo de litera zicerilor. Având asemenea rădăcini, atunci “când te târește soarta” nu “te schimbi în râmă”. În această sferă tematică se aud cel mai bine sonorile liturgice ale “poemelor într-un vers”; suflarea religioasă e prezentă în toate.

Multe din “poemele într-un vers” sunt frânturi dintr-o *ars poetica*. “Focul care arde-n noi, se întreabă poetul, e din cer ori din pământ?” Poezia sunt “răni” ce-i hrănesc “trupul fraged”. POETUL e pentru dăruire jefelnică: “Ca Herakles n-am primit doar o cămașă otrăvită...”; “Unde-i talent, nu-i bătrânețe și nici boală...”, iar poezia “se schimbă în rugăciune”. Poetul trebuie să fie într-o permanentă căutare a “mormântului prea frumoasei Sapho”, și într-o mereu înnoire pentru că “Rugina este rutina în versuri”; poetul nu trebuie să se mulțumească a fi *cuc* deoarece acesta “nu-și înnoiește cântările! Repetă...”, iar fără imaginație și gândire poetică rămâi “ou clocit de vânt” din care va ieși doar o “Noapte cu pene”. Creația înseamnă muncă până la sacrificiu, acesta este înțelesul lapidar al versului: “Treizeci și trei de variante: Luceafărul. Treizeci și trei de ani a trăit Eminescu creator!” Poetul trebuie să fie demn și vigilent la tentațiile morale și sociale joase: “Tot vrea Păcală să mă-nhame la carul lui de măscărici...”; “Ticăloase vremi, nici frate, nici nănașul vostru nu-s!” Tradiția sănătoasă a înaintașilor trebuie respectată: “De ce să râzi acum de Arhimede cel adorat în vechime...”; “Ai literelor patriarhi sunt mai tineri decât noi”. Sonul eminescian trimite spre postmoderniștii de azi. Poetul nostru nu se sfiește să cinstească pe strămoși și să le urmeze exemplu: “Nu regreta dacă ai fost pe vremuri brav ostaș al țării...”; “Fără culoarea țării tale – tablou confuz, al nimănui!”

Poetul e implicat în cotidian, de aici ținuta etică a versurilor-reflecții, multe din ele cu trimitere, fie directă, fie prin imagini de fabulă ori alegorie, la realitatea noastră imediată. Aceste “poeme într-un vers” străbat întreaga gamă de la ironie la satiră. Exemplele ce urmează n-au nevoie de nici un comentariu întregitor: “Nu-i bezmetică mulțimea, ia aminte împărate!”; “În haine noi și sclipitoare se deghizează ticăloșii...”; “Puneți pe mătură mâna! Aceleași grajduri mai împut pământul...”; “Un

măturoi cât o pădure s-ar cuveni acestui timp...”; “În glas de trâmbiți ne-nșală auzul demagogii...”; Parcă s-au mutat la noi și Gomora și Sodoma...”; “Prelați în odăjdii scumpe predică la zdrențuroși...”; “Mai sunt destule lighioane care mușcă surâzând...”; “Se schimbă Tanda cu Manda și Moraru cu Șelmaru...”; “Sârme ghimpate, corzi utile orchestrelor de dictatori...”; “Prea multe creaturi născute din presă și televizor...”; “câte dintre-aceste staruri s-au culcat cu tatăl lor?” Există în volumul pe care îl discutăm și ziceri în tipar folcloric: “Mândra se uită la stele și iubitul la mărgele...”; “crește iarba și din piatră, unde calcă om frumos...”; “«Mai am, mândro, azi și mâine»: cântec vechi de cătănie...”.

În esența lor “poemele într-un vers” sunt aforisme și cugetări. Cu toate că între ele există diferențe de substanță și de nuanțe stilistice deosebirea dintre ele e dificil de făcut. Aforismul e o definiție metaforică de o pregnantă lapidaritate și expresivitate; aforismul e de sine stătător, fără nevoia dezvoltării discursive. Cugetarea, într-o formă mai mult sau mai puțin discursivă, exprimă concluzia unei experiențe, adevărul unei observații, cu posibilitatea dezvoltării ori a *legării* lor în lumina unei idei, a unei perspective. Iată câteva exemplificări: “Albă ca fumul de jertfă tăcerea...”; “O bibliotecă e-nchisoarea cea mai frumoasă pe pământ...”; “Mereu murdar, cristalul șlefuit toată viața...”; “Numai bolnav înțelegi, câți prieteni ți-au rămas în viață...”.

La lectură constăți că “poemele într-un vers” nu sunt grupate nici tematic, nici alfabetic, lipsește și banala numerotare, care totuși e utilă pentru trimiterea la exemple; ai impresia de dezordine, de succesiune aleatorie. Impresia este falsă, cartea are o organizare a stolului de *“cucoare”*. Poetul ne oferă un **mozaic**. După cum se știe mozaicul ca operă de artă își are legile lui interne de realizare și semnificare. Volumul *Cucoarele în ultimul lor zbor* are o organizare bine rostuită, de la prima pagină cu motouri, până la ultima. Prezența extraselor *într-un vers*, din Mihai Eminescu, Lucian Blaga, Ion Pillat, Constantin Tsatos, este gestul prin care autorul cărții ne spune că se integrează într-o tradiție. Poemele într-un vers se înșiruie între unul de început și unul de sfârșit, care deschid porțile veșniciei, ambele stând sub emblema lui Lucian Blaga: “Zăceau în mine ca-ntr-o închisoare. Eliberate vin la judecată...” și “Auzi ce spune Blaga: **Un aforism e Biblia-ntr-o frază!**” Doar în câteva cazuri este folosit semnul întrebării sau al exclamării, în restul punctele de suspensie. Utilizând această tehnică de punctuație poetul captivează atenția cititorului, dar și evită morga moralizatoare, didacticistă.

Titlul volumului prin simbolistica lui sună oracular: “Aud cocoarele plecând, nu când se-ntorc, ca altădată...” Cocorul este un simbol cu multiple deschideri, unele semnificații chiar specifice diferitelor culturi (cf. Jean Chevalier – Alain Gheerbrant, *Dicționar de simboluri ...* Ed. Artemis, 1994, vol.1; Hans Biedermann, *Dicționar de simboluri*, Ed. Saeculum I O, 1997, vol.1). În mitologia și folclorul românesc cocorul este “Pasăre augurală și simbol al imortalității [...] este vestitorul primăverii, mesager al altei lumi [...]. Zborul cocorilor constituia un adevărat «cod» pentru locuitorii satului tradițional, care după numărul lor, după forma stolului sau strigătele lor determinau norocul și belșugul din acel an.” (Ivan Evssev, *Dicționar de magie, demonologie și mitologie românească*, Ed. Amacord, 1997, p.89). Titlul cărții

este simbolic pentru că imaginea stolului de “*cocoare*” sugerează legătura dintre pământ (aici, poetul) și cer, dintre profan și sacru.

POETUL se adresează cititorilor: “Parcă-mi bateți cuie-n tălpi, când mă lăudați prea tare...” Adevărat! Îți batem cuie de aur deoarece lectura “*poemelor într-un vers*” este o împărtășanie: «luați acestea sunt gândurile și sentimentele mele!»

Aici punem punct recenziei convinși că nu am spus tot ce se putea spune, de exemplu despre zefirul religios ce adie prin filele acestei cărți sau despre ecourle Eladei.

Mediaș, iulie, 2016

Ionel POPA